

- зловживання психоактивними речовинами;
- сексуальні розлади;
- порушення сну;
- розлади харчової поведінки та ін.

Поданий перелік не є повним, але не викликає сумніву, що наявність лише кількох із зазначених проблем (ускладнень) здатна поставити під сумнів життєву ефективність особистості. Кризова ситуація супроводжується для особистості психічними та фізичними стражданнями, що знижує якість життя і завдає прямої шкоди на різних рівнях функціонування.

Отже, переживання травматичної кризи, особливо, якщо воно ускладнено множинною природою кризи, наявністю внутрішньоособистісних психологічних проблем в анамнезі, несприятливими зовнішніми обставинами та недоступністю психологічної допомоги та підтримки призводить до серйозних порушень нормального функціонування особистості. Розуміння природи кризових станів, етапів перебігу кризи, співвідношення соціальних та особистісних криз є важливим для розробки конкретних засобів діагностики, попередження та подолання наслідків переживання кризи, програм кризових інтервенцій та посткризової реабілітації.

Руснак Ю. М.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ РОДИЛЬНОГО ОБРЯДУ У БУКОВИНСЬКИХ ГОВІРКАХ

Кафедра суспільних наук та українознавства

Вищий державний навчальний заклад України

„Буковинський державний медичний університет”

Три типи родинної обрядовості (весілля, народження та поховання) становлять цілісність людського життя. Вони мають спільну рису – виступають етапом трансформації, переходом із одного стану до іншого. Поховальний та родильний обряди характеризуємо як *межові*, вони знаменують собою початок і кінець людського життя. Весільну обрядовість інтерпретуємо як підґрунтя для межових сімейних обрядів.

Народження дитини – важлива подія у кожній родині: *До на'роже"н'а ді"тини го'туїуци осо'бливо // на'рожен'е ді"тини іє ви"ликим с'в'етом ў ро'дині / а ше / 'першої //* (с. Суховерхів Кіцманського р-ну).

Головною рисою ритуалів, пов'язаних з народженням дитини, є символізм, знаковість реалій, дій. Ще М. Бердяєв зазначав, що мова духовного досвіду є обов'язково символічною. Міфологічно-магічне мислення українців символічне, основою його було поетичне світосприйняття, з часом ця основа стерлася і символізм язичництва перетворився у знаковість. Румунський філософ М. Еліаде вважав, що знак привносить абсолютний елемент, здатний покласти край відносності і плутанині. Щось, що не належить цьому світу, чітко проявляється і тим самим показує напрям або визначає поведінку.

У носіїв буковинського діалекту існували спеціальні позначки, які символізували, що у домі народилася дитина: *Ше ієк ді"тина ні" х'рещчи'на / то на вікні с'тавили 'миску дого'ри дном // щоб 'а'уди з'нали / 'виіли з до'роги і ні" іш'ли до 'того 'дому ніц по'зичити //* (с. Суховерхів Кіцманського р-ну).

Про архаїчність родильної обрядовості свідчить магічність води, рослин, речей, певних дій: *'Тато ішоў з г'лечиком до по'тока по 'воду // на 'першу та на по'с'лідн'у 'купіл' во'да б'раласи з найб'лищчого проті'чного руча'їв // а'би 'дол'а 'була роз'в'езана //* (с. Вікно Заставнівського р-ну). Символічного значення набували предмети, з якими пов'язана вода: *Во'да г'рїласи ў казан'ку / ў іє'кім 'вар'ет ку'лешу // а'би 'поле 'файно ўро'дило // 'а'еласи ў ко'рито / де ро'биўси за'міс на хліб / на ба'гацтво //* (с. Стрілецький Кут Кіцманського р-ну). Воду з першого купання немовляти виливали під плодоносне дерево, щоб дитина була найкращою, сильною, здоровою та багатою. Проведемо паралель з поховальним обрядом, перед погребінням тіло померлого омивають. Ця вода вважається мертвою, і її виливали у ті місця, де не ступає нога людини. У такий спосіб проявляється імітативна магія буковинців.

Магічне значення мали різні рослини. У першу купіль обов'язково клали чебрець, ромашку, любисток. Призначення рослин ґрунтується на розкритті їхньої внутрішньої форми: материнка – від мати, чебрець – від чистий, любисток – від любити: *Дні 'першої купілі 'мама ді'тинки 'маїє зва'рити 'купіл' з 'різних траў / з мати'ринки / а'би ма'ле л'убило і ні" забу'вало 'мату / ш чи'бри'цу / а'би 'мало 'чисте 'кіло / л'убистку / а'би ўсі іго л'убили // ієк'шо ма'ле / 'тіу'ї'нка / то ў 'купіл' 'кла'дут ше і 'ружу / а'би вна 'була та'ка 'сама 'файна / іак та 'к'вітка //* (с. Кам'янка Глибоцького р-ну).

Особливе значення надавалося речам батька та мами, що пояснюється рудиментами контагіозної магії: *На с'під сті'лици 'поли с 'татової со'рочки / іє'кио то 'тїво'нка / а'би 'доўго ні" за'сигуваласи ў тіу'ках // іє'кио х'лотиц / 'маши ста'нок від со'рочки / а'би 'добру жо'пу бог іму піс'ляу //* (с. Суховерхів Кіцманського р-ну).

За народною уявою, стан „переходу”, саме такий онтологічний статус у народній свідомості має ця подія, надзвичайно важливий у житті людини, і тому всі дії, з ним пов'язані, мають магічне значення. Життєву путь дитини, вірили предки, можна було обумовити конкретними діями: *Під 'голову /шо ўже т'реба // 'хочеш руко'тіл'ника / ўсі'ла'ке зна'р'аді / шо пок'а'деш / то і до рук іму си з'лови / на шо си по'диви / то і зро'бити з'можси //* (с. Добринівці Заставнівського р-ну).

Пологові та післяпологові обряди ґрунтуються на імітативній та контагіозній магіях. Розв'язування вузликів під час пологів, відкривання дверей та вікон відповідало імітативній магії. Перша купіль, коли у воду додавались магічні рослини, здійснювалася згідно з контагіозною магією.

В обряді народження реалізуються прадавні архетипні уявлення нації. Носії буковинських говірок пам'ятають про давній звичай змивати руки бабі-повитусі, що проводився як своєрідний ритуал очищення після пологів, після контакту з невідомим.

На прадавні язичницькі вірування обряду народження наклалися релігійно-церковні канони. Жінка після пологів вважалася нечистою, оскільки мала зв'язок із потойбічним світом, із чимось невідомим. Функцію очищення жінки перебрала на себе церква. Центральною обрядодією народження дитини стало хрещення – своєрідне очищення дитини, релігійний обряд, який відправляють над новонародженими або дорослими на знак прилучення їх до християнської церкви, охрещення. В обряді хрещення функцію оберегу виконує крижма, яка стає своєрідним „містком” між родильним і весільним обрядом. Про це свідчить обрядова пісня:

Йди, дитинючко, до хресточки Божий ангель, сохрани тя,

Та й додому доведи тя. Та пантруй свою крижмочку,

Щоби крижма вплиувалась – Щоби чиста, як панірчик,

Життя твоє не звалюлось. Щоб ти це вздріла вінчик (с. Берсгомет Вижницького р-ну).

Обряд хрещення пов'язаний зі збільшенням кола людей, які відповідають за долю дитини, тому, крім магічно-містичної функції, він має і суто прагматичне призначення.

Отже, магічні ритуали родильного обряду передусім покликані захистити дитину та забезпечити їй щасливу долю. Три типи родинної обрядовості, маючи багато спільних рис, зумовлених архетипними уявленнями буковинців, становлять одне ціле. Вони мають багато спільного із загальноукраїнською обрядовістю, проте їх характеризує специфічний вияв у буковинському регіоні.

Семенко І.В.

ВЖИВАННЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ-ЕПОНІМІВ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Кафедра іноземних мов

Вищий державний навчальний заклад

«Буковинський державний медичний університет»

Кожна галузь науки використовує тільки її властиві лексичні одиниці, вирази, терміни, фразеологічні одиниці. Медицина має свою, тільки їй властиву медичну термінологію, яка інколи залишається абсолютно незрозумілою для більшості населення країни. Але, серед всіх цих лексичних одиниць, існують певні лексичні одиниці, які зрозумілі як лікарям, так і людям, не пов'язаним з медициною.

Такими словами є терміни – епоніми, які допомагають збагатити медичну термінологію та надають можливість пам'ятати та пишати іменами лікарів, які винайшли той чи інший метод лікування, медичний інструмент, симптом, або хворобу та описали її.

Власні імена, які пов'язані з людьми, називаються *антропонімами*. Наука, яка займається вивченням антропонімів – *антропоніміка* (від грец. *Anthropos* – “людина” і *оупта* – “ім'я”).

Розглянемо епоніми, які відомі нам з дитинства, тому, що на уроках з світової літератури ми захоплювались тими, чи іншими літературними персонажами та героями, і багато з нас, не міг навіть подумати, що незабаром ці літературні персонажі зможуть розглядатись не тільки вчителями літератури, але й лікарями. Серед цих синдромів ми можемо знайти: “Алісі в країні чудес” синдром, Мюнхаузена синдром, Пітера Пена синдром, Доріана Грея синдром, Квазімодо синдром, Отелло синдром та багато інших. Розглянемо деякі з них.

Квазімодо синдром. Це сукупність особистісних змін у осіб з фізичними вадами, найчастіше вродженими, які тягнуть за собою зовнішнє каліцтво, що призводить до емоційного конфлікту і їх соціальної ізоляції. Квазімодо — герой роману Віктора Гюго “Собор Паризької богоматері”, який характеризувався винятковою тілесною потворністю, але в той же час був людиною з доброю душею та неймовірною відданістю.

Плюшкина синдром. На світі існує безліч людей, які мають патологічний потяг до збирання і зберігання всіляких викинутих за непридатністю, непотрібних предметів, ганчірок, дрантя тощо. Цей синдром спостерігається переважно у старечому віці. Плюшкин — персонаж “Мертвих душ” М.В. Гоголя, який відрізнявся прагненням збирати віджилі свій термін, непотрібні речі.

Отелло синдром, або марення ревнушів. Англійські психіатри Джон Тодд і Кеннет Дьюхерст у 1955 описали цей синдром, який найчастіше проявляється в четвертій декаді життя людини. У одного з подружжя з'являється підозра в невірності своєї другої “половини”. Дуже часто приводом для розвитку цього синдрому служить неадекватне розуміння будь-якого епізоду із взаємовідносин між подружжям. Чоловік або дружина наполегливо починають пошуки доказів зради, вимоги визнання своєї провини у зраді. Даний синдром найчастіше зустрічається у чоловіків. Отелло – герой трагедії У. Шекспіра “Отелло, або венеціанський мавр”, який через безпідставні ревнуші вбив дружину Дездемону. Пізніше, зрозумівши, що сам своїми руками зруйнував своє щастя, вбивши люблячу та невинну людину, заколює себе мечем.

Хлестакова синдром для якого характерна експресивність, брехливість, великий пафос, прагнення до самоствердження в очах оточуючих його людей. При викритті брехні, ці пацієнти не виявляють збентеження і легко і швидко знаходять вихід з положення, в якому вони опинилися. Хлестаков - головний персонаж п'єси І.В. Гоголя “Ревізор”.

Мідаса синдром. Даний синдром часто спостерігається у жінок після 30, та характеризується прагненням до сексуальної свободи, до зміни звичних партнерів. З віком, у чоловіків зникає прагнення пробудити в жінці сексуальне бажання, яке виникало в них після фізичної близькості. Іншими словами, Мідаса синдром є проявом сексуальної вікової дисгармонії. Синдром був названий по імені фрігійського царя Мідаса